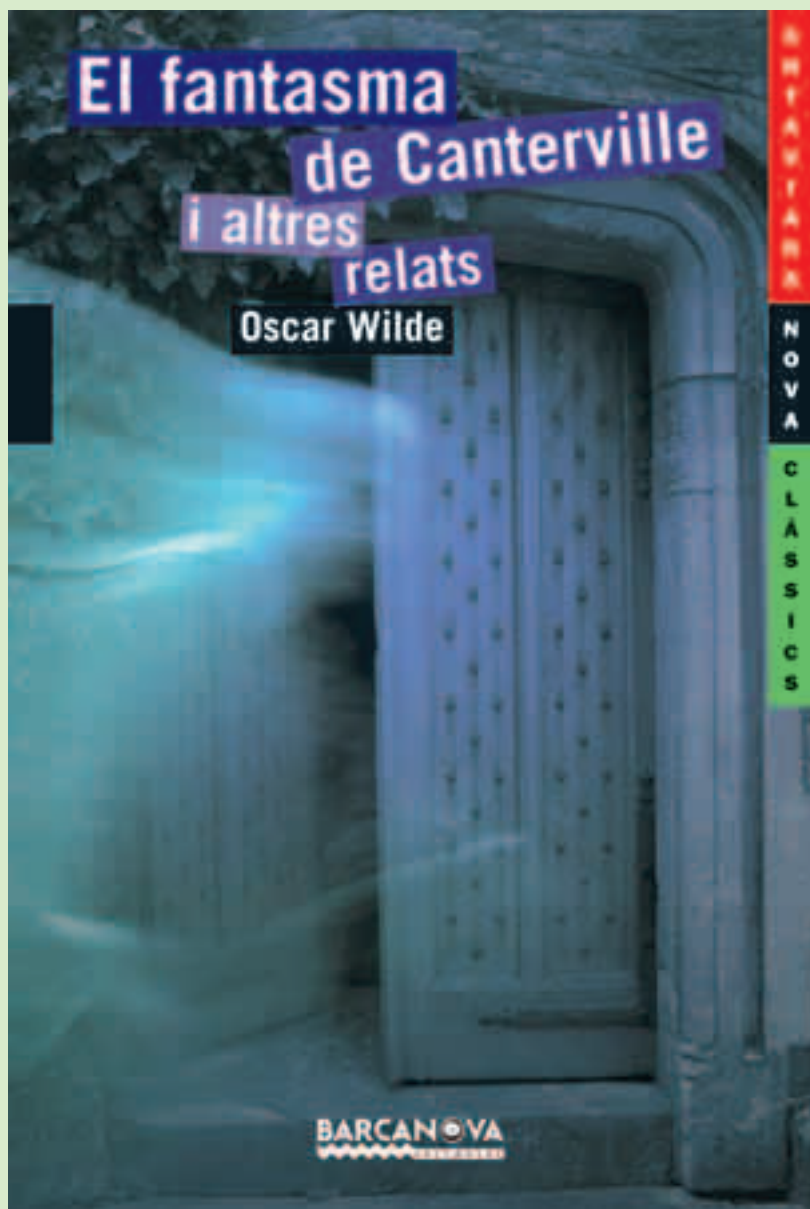

LECTURA ACTIVA

BARCANOVA
EDITORIAL

Literatura Juvenil - Antaviana Nova - Sèrie clàssic

EINES PER TREBALLAR LA LECTURA A LES AULES

Remei Marina

ÍNDIX

L'OBRA I EL SEU ENTORN

Fitxa tècnica	3
Introducció	3
L'autor	4
L'argument	5
Gènere, estil i context literari	6
Tema i subtemes	7
Informació complementària sobre l'autor i la seva obra	8

PROPOSTES DE COMPRESIÓ LECTORA

Abans de la lectura	10
Durant la lectura	14
Després de la lectura	25
Avaluació	27

PROPOSTES PER A LA DIVERSITAT

Reforç	29
Ampliació	35

L'OPINIÓ DEL LECTOR O LA LECTORA

Opinions i valoracions	38
------------------------------	----

PROPOSTES LÚDIQUES

Activitats	40
------------------	----

INTERDISCIPLINARIETAT

Activitats	41
------------------	----

LITERATURA COMPARADA

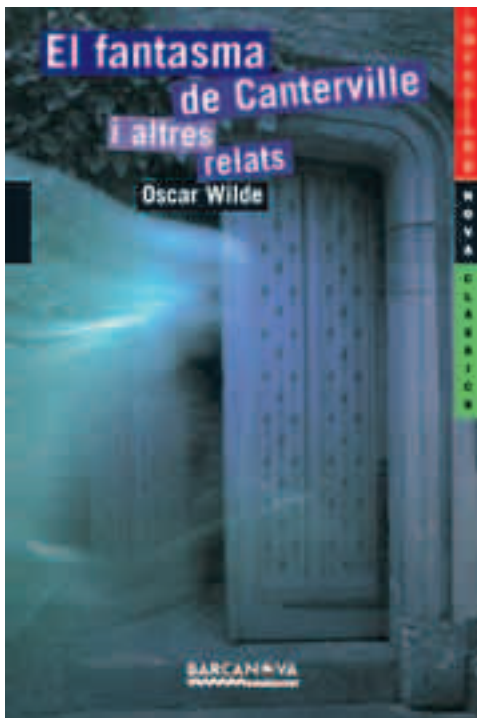
Activitats	45
------------------	----

SOLUCIONARI

47

L'OBRA I EL SEU ENTORN

FITXA TÈCNICA

Títol: *El fantasma de Canterville i altres relats*

Autor: Oscar Wilde

Traductor: Josep Vallverdú

Il·lustració de la coberta: Latinstock

Editorial: Barcanova

Lloc i any d'edició: Barcelona, 2002 (1a edició),
2009 (5a edició)

Col·lecció: «Antaviana Nova Clàssics», 149

Pàgines: 137

A
N
T
A
V
I
A
N
A
N
O
V
A
C
L
À
S
S
I
C
S

INTRODUCCIÓ

La lectura dels relats d'Oscar Wilde és sempre una experiència especial perquè la seva prosa flueix plena de sensibilitat i delicadesa, però alhora conté una forta càrrega d'ironia que provoca sovint el somriure del lector.

El fantasma de Canterville i altres relats és una oportunitat excel·lent per apropar aquest clàssic als nostres alumnes. Conté el conte més cèlebre de l'autor, «El fantasma de Canterville», i tres contes més «El crim de lord Arthur Savile», «L'esfinx sense secret» i «El model milionari». Els dos primers tenen una extensió considerable i parodien el gènere al qual pertanyen: «El fantasma de Canterville», la literatura gòtica, i «El crim de lord Arthur Savile», els relats de misteri. Les altres dues històries són més breus, però no per això són menys interessants.

L'OBRA I EL SEU ENTORN

L'AUTOR

Oscar Wilde va néixer l'any 1854 a Dublín. Pertanyia a una família irlandesa burgesa, culta i atípica. El seu pare, William Wilde, metge de la reina Victòria, era un nacionalista convençut, defensor de la llengua gaèlica i difusor del folklore irlandès. La seva mare, Jane Elgee, escrivia articles polítics contra l'ocupació anglesa i organitzava un saló literari.

Educad a les millors escoles irlandeses, quan tenia vint anys va guanyar una beca per estudiar a Oxford que li va permetre conèixer escriptors i professors amb tendències estètiques que van influir poderosament en la seva manera de viure i escriure.

L'any 1878 es va traslladar a Londres, va entrar a formar part dels cercles culturals i socials anglesos més selectes i va iniciar una vida bohèmia i extravagant que el va fer molt popular. Va escriure i també va exercir de crític d'art i de conferenciant en diversos països de l'Amèrica del Nord.

En una visita a Irlanda va conèixer Constance Lloyd, una noia de família acomodada amb qui es va casar al cap d'uns mesos. Amb aquest enllaç es va assegurar una estabilitat social i econòmica. La parella va tenir dos fills, Cyril i Vyvyan, però aviat Wilde va iniciar una doble vida —la matrimonial i l'extramatrimonial—, que el va portar a mantenir relacions sexuals amb nois joves, sovint estudiants d'Oxford. D'aquestes relacions, la que va mantenir amb l'aristòcrata lord Alfred Douglas li va representar un greu problema amb la justícia anys més tard. Acusat d'homosexualitat, pràctica legalment prohibida a la Gran Bretanya de l'època, va ser condemnat a dos anys de presó i treballs forçats.

En sortir de la presó, Wilde era un home malalt, completament arruïnat, desprestigiad com a persona i com a escriptor, abandonat per la seva família i per la inspiració. A partir d'aleshores, ja no va ser capaç d'escriure cap més obra.

Oscar Wilde va morir a París el 30 de novembre de l'any 1900, acompanyat del seu primer amant, Robert Ross, que sempre havia estat un amic fidel i que després de la mort de l'autor es va convertir en l'editor de les seves obres.

L'OBRA I EL SEU ENTORN

L'ARGUMENT

A continuació, resumim breument els arguments d'*El fantasma de Canterville i altres relats* d'Oscar Wilde:

– *El fantasma de Canterville* explica la història del fantasma de sir Simon Canterville, que habita un vell castell anglès des de fa tres segles i que fins ara sempre ha aconseguit aterrir les persones que n'han sentit la presència.

Quan la família Otis compra Canterville Chase, les coses comencen a canviar. Els Otis són una família americana moderna que no pensa deixar-se intimidar per fantasmes. Tots els esforços de l'espectre de sir Simon resulten inútils. No aconsegueix atemorir cap membre de la família amb les seves aparicions teatrals. Ben al contrari, és el fantasma qui acaba sent víctima de les cruels burles dels fills bessons Otis.

El fantasma, humiliat, cau en una profunda depressió. Virginia, la filla dels Otis, el troba per casualitat a la sala dels tapissos. El seu aspecte és tan lamentable que, en lloc de fugir, escolta la seva història i decideix ajudar-lo a trencar la maledicció que cau sobre ell perquè finalment aconsegueixi el descans etern. Sir Simon li ho agraeix regalant-li unes joies molt valuoses patrimoni d'una antiga família anglesa, els Canterville.

– *El crim de lord Arthur Savile* narra com la tranquil·la vida de lord Arthur Savile és brutalment interrompuda quan el senyor Podgers, un quiromàntic que coneix en una festa, li llegeix les línies de la mà i li diu que la seva és la mà d'un criminal.

Lord Arthur accepta la fatalitat del destí i a partir d'aquest moment intenta complir tan aviat com sigui possible el que ell considera que és el seu deure. Creu que no pot casar-se amb Sybil, la seva enamorada, fins que no hagi enllestit aquest desagradable assumpte.

En primer lloc, tria com a víctima una parenta llunyana d'edat avançada i la intenta enverinar, però la senyora mor de forma natural. Així doncs, lord Arthur es veu obligat a buscar un altre candidat. Ara l'escollit és el seu oncle, el deà de Chichester: li fa preparar una bomba amagada en un rellotge i li envia de manera anònima, però el mecanisme falla, de manera que tampoc ara no aconsegueix el seu propòsit.

Desesperat, surt a passejar per la riba del Tàmesi, on casualment troba el quiromàntic i, sense pensar-s'ho dues vegades, el precipita al riu, amb la qual cosa considera que finalment a acomplert el seu deure.

– En *L'esfinx sense secret* Gerald Murchinson explica a un antic amic, el narrador del conte, la història d'un enamorament singular. Quan Gerald coneix lady Alroy, queda captivat per l'atmosfera de misteri que l'envolta i decideix proposar-li matrimoni. Tanmateix, abans de fer-ho descobreix que la seva enamorada entra secretament en una casa. Gerard sospita que porta una doble vida, abandona la idea de casar-se amb ella i marxa a l'estranger. Al cap d'un mes, llegeix en el diari que la dama és morta i comprova que llogava una cambra de la casa on la va veure entrar i que hi anava sola i no rebia ningú, si més no aparentment.

– En *El model milionari* Hughie i Laura s'estimen, però el pare de la noia no vol ni sentir a parlar de matrimoni fins que el noi no disposi de deu mil lliures de fortuna pròpia.

L'OBRA I EL SEU ENTORN

L'ARGUMENT

Un matí Hughie visita el seu amic Alan Trevor, que és pintor, i coneix un captaire que fa de model per al seu amic. En Hughie no pot evitar sentir llàstima pel pobre ancià i li dóna una almoïna força generosa.

Tanmateix, el captaire és en realitat un milionari que agraeix la bona acció del noi i el recompensa amb un xec per la quantitat exacta que necessita per casar-se amb la seva enamorada.

GÈNERE, ESTIL I CONTEXT LITERARI

L'obra d'Oscar Wilde s'emmarca en el context literari de la segona meitat del segle XIX. És l'època de la literatura victoriana, en la qual triomfa la novel·la de caire realista amb autors de la importància de Charles Dickens, R. L. Stevenson, George Eliot, les germanes Brontë (Emily, Anne i Charlotte), Henry James, Thomas Hardy o W. M. Thackeray.

També a l'Anglaterra del segle XIX destaca la novel·la gòtica, que es caracteritza per una ambientació carregada de misteri, en la qual no poden faltar els paisatges tenebrosos, les ruïnes medievals, els cementiris amb els seus esquelets i els castells amb els seus fantasmes condemnats a vagar eternament per passadissos, soterranis i criptes, arrossegant cadenes per tal de pagar pels seus pecats.

Oscar Wilde parodia aquest gènere en el relat *El fantasma de Canterville*. El seu protagonista és un esperit atrapat en un món que li és aliè, representat, d'una banda, per la rànica societat victoriana del moment i, de l'altra, per la moderna cultura utilitarista nord-americana. L'autor satiritza en to amable el contrast entre ambdues cultures. El seu personatge, el fantasma de sir Simon Canterville, intenta complir dignament el seu paper: espantar els nous propietaris del castell, una família americana. Però lluny d'aconseguir el seu propòsit, esdevé una paròdia del típic fantasma gòtic quan és escarnit pels personatges que ell pretenia aterrir.

El fantasma de Wilde no és botxí, sinó víctima. L'autor irlandès el presenta com un artista, i els artistes —Wilde en pot donar fe— pateixen l'abisme que hi ha entre la seva sensibilitat i el materialisme de la societat que els envolta. Així doncs, aquest fantasma no provoca por en el lector, sinó simpatia i tendresa (recordem que aquest distanciament entre l'artista i la societat també serà un dels temes recurrents del Modernisme, tant català com europeu).

L'OBRA I EL SEU ENTORN

TEMES I SUBTEMES

Els temes que tracta Oscar Wilde en els relats que formen part d'aquest volum són diversos:

- L'**amor** està present en els quatre relats: en *El fantasma de Canterville*, Virginia es casa amb Cecil, el seu jove promès, després d'ajudar el fantasma de sir Simon a aconseguir el descans etern; en *El crim de lord Arthur Savile*, el seu protagonista frisa per complir el seu inevitable destí i així poder «presentar-se a l'altar amb Sybil Merton, i oferir-li la seva vida sense terror de fer un tort» (p. 83); en *L'esfinx sense secret*, Gerald Murchison viu una estranya història d'amor amb una misteriosa dama, i, finalment, en *El model milionari*, Hughie, després de resoldre la seva situació financera, aconsegueix finalment casar-se amb Laura Merton, la noia que estima.
- La **sàtira de les convencions socials**, els **costums** i les **modes** de la seva època són una constant en els relats de Wilde.
- L'**amistat**, un valor molt important en la vida de l'autor, és el punt de partida de *L'esfinx sense secret*, que comença amb el retrobament de dos amics que no s'han vist des de fa deu anys.
- La **generositat** d'alguns dels personatges d'aquests contes resol de manera satisfactòria els conflictes que es plantegen. D'una banda, Virginia ajuda desinteressadament el fantasma de Canterville a trobar la pau, alhora que resol el seu problema i el dels propietaris del castell, trencant així una maledicció que durava ja tres segles. De l'altra, l'acció solidària del protagonista d'*El model milionari*, que cedeix bona part dels seus minsos ingressos al captaire, reverteix en el seu propi benefici i provoca un desenllaç positiu, ja que aconsegueix els diners necessaris per poder casar-se amb la seva estimada.
- El **materialisme** és present en *El fantasma de Canterville* i *El model milionari*. En el primer, es fa evident el menyspreu que Oscar Wilde sentia per la cultura materialista nord-americana. En el segon, l'autor deixa clar des de la primera línia que el materialisme també és un dels pecats de la societat anglesa:
«A menys que siguis ric, de res no et val ser un tipus captivador. L'aventura romàntica és privilegi dels benestants, no pas professió dels desfavorits. El pobre ha de ser prosaic i pràctic. És millor tenir uns ingressos fixos que no ser fascinator. Aquestes són les grans veritats de la vida moderna [...]» (p. 129)
- La **superstició**, traduïda en la confiança en un quiromàntic impostor, causa els maldecaps del protagonista d'*El crim de lord Arthur Savile* i té conseqüències tan greus com l'assassinat d'una persona.

L'OBRA I EL SEU ENTORN

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA SOBRE L'AUTOR I LA SEVA OBRA

A continuació, presentem algunes de les obres més destacades d'Oscar Wilde:

Narrativa

- 1888 *El príncep feliç i altres contes*
- 1891 *El crim de lord Arthur Savile i altres relats*
- 1891 *El retrat de Dorian Gray*
- 1891 *La casa de les magranes*

Teatre

- 1892 *Salomé*
- 1893 *Una dona sense importància*
- 1895 *Un marit ideal*

Poesia

- 1878 *Ravenna*
- 1881 *Poemes en prosa*
- 1894 *L'Esfinx*

Assaigs

- 1891 *Intencions*
- 1905 *De Profundis*

Tot seguit, incloem una llista de llibres que aprofundeixen la vida i obra d'Oscar Wilde:

- DALMAU, MIGUEL: *Yo, Oscar Wilde*. Barcelona, Planeta, 1994.
- DELMAR, ALBERTO: *Vida de Oscar Wilde: el famoso y el desconocido*. Madrid, Libertarias, 1998.
- EARCE, JOSEPH: *Oscar Wilde: la verdad sin máscaras*. Madrid, Ciudadela, 2006.
- HARRIS, FRANK: *Vida y confesiones de Oscar Wilde*. Barcelona, Laertes, 1989.
- ROCA I COSTA, M. CARME: «Oscar Wilde: temas y simbología de sus cuentos», dins *CLIJ* (núm. 129, juliol-agost 2000) p. 7-18.

L'OBRA I EL SEU ENTORN

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA SOBRE L'AUTOR I LA SEVA OBRA

També podeu consultar les pàgines web següents:

<http://oscarwilde.es.tl/>

(Pàgina web dedicada a Oscar Wilde.)

www.totcontes.com/view.php?p=U:wilde

(Conté una biografia breu de l'autor i els contes *El gegant egoista* i *El príncep feliç*.)

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

ABANS DE LA LECTURA

1. Busca informació sobre aquests personatges reals que són esmentats en els relats d'aquest volum i anota-la.

a) *El fantasma de Canterville*:

– Fanny Davenport (p. 18): _____

– Sara Bernhardt (p. 18): _____

– Voltaire (p. 20): _____

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

ABANS DE LA LECTURA

– Longfellow (p. 25): _____

– Reina Verge (p. 26): _____

b) *El crim de lord Arthur Savile*:

– Judes (p. 82): _____

PROPOSTES DE COMPRESIÓ LECTORA

ABANS DE LA LECTURA

3. El retrat de la protagonista femenina de *L'esfinx sense secret* s'assembla al d'una de les dones més famoses de la pintura, *La Gioconda*, immortalitzada per Leonardo da Vinci.

a) Busca en una font enciclopèdica informació sobre aquest famós retrat i anota-la.

b) Observa en diferents fonts fotografies d'aquest quadre, especialment un que mostra el detall del somriure de la model. Quina impressió et provoquen? Què et suggereixen?

PROPOSTES DE COMPRESIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

El fantasma de Canterville

1. En aquest conte Oscar Wilde utilitza el recurs de la ironia per fer una crítica de la societat americana de l'època. Llegeix aquests fragments i digues quin fa referència al patriotisme, quin al materialisme i quin a la vanitat.

a) «Vinc d'un país modern, on tenim tot allò que pot comprar-se amb diner, i [...] sospito que si a Europa hi hagués un fantasma, en ben poc temps ja ens l'hauríem endut, i fóra en un dels nostres museus o com a anunci de carretera.» (p. 11-12)

b) «El seu fill gran, batejat com a Washington pels seus pares [...] era un jove ros, de bon aspecte, que s'havia fet diplomàtic ballant l'allemande al Casino de Newport durant tres temporades consecutives, i fins i tot a Londres tenia fama d'excel·lent dansador.» (p. 13)

c) «[...] la importància de Boston en el desenvolupament de l'esperit mundial [...]» (p. 18)

2. En la pàgina 15 llegim una petita biografia del fantasma de Canterville.

a) Quin és el nom d'aquest fantasma?

b) A qui va assassinar?

c) Quan va cometre l'assassinat?

3. Com descriu l'autor el fantasma de Canterville la primera vegada que apareix davant dels nous propietaris del castell?

PROPOSTES DE COMPRESIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

4. Com reacciona el senyor Otis quan veu el fantasma?

5. Qui són les «dues figuretes vestides amb camisons» que en la pàgina 19 llancen un coixí al cap del fantasma?

6. En veure's menyspreat pels Otis, el fantasma repassa els èxits aconseguits en la seva «brillant i ininterrompuda carrera de tres-cents anys». Consulta la pàgina 20 i escriu al davant de cada gesta heroica del fantasma la lletra corresponent a cada víctima:

A. Lady Stutfield – **B.** el rector de la parròquia – **C.** lord Canterville – **D.** quatre minyones –
E. el majordom – **F.** la duquessa vídua – **G.** madame de Tremouillac

___ Es contemplava al mirall vestida de randa i diamants i l'aparició del fantasma va provocar-li un atac.

___ Es posaren histèriques en veure el fantasma somrient rere les cortines d'una de les cambres dels hostes.

___ Emmalaltí dels nervis quan el fantasma va apagar-li l'espelma que portava una nit en sortir de la biblioteca.

___ Va haver de fer sis setmanes de llit amb un atac de febre cerebral en descobrir un esquelet assegut en una butaca vora del foc tafanejant el seu diari.

___ Morí ofegat amb el valet de diamants que li va fer empassar el fantasma.

___ S'engegà un tret perquè va veure una mà verda que trucava al vidre de la finestra.

___ Portava una cinta de vellut entorn del coll per tancar les marques dels dits que li quedaven impreses i, finalment, va precipitar-se a l'estany de les carpes.

PROPOSTES DE COMPREENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

7. En la pàgina 21 el fantasma, que es considera un artista, recorda les seves actuacions més celebrades. Anota-les.

8. En la seva segona aparició davant dels Otis, el fantasma intenta vestir-se amb la seva pròpia armadura:

a) Aconsegueix el seu propòsit? Per què?

b) De quina burla és objecte aquesta vegada per part dels bessons?

c) Com se sent el fantasma després d'haver fracassat per segona vegada en l'intent d'espantar els nous propietaris del castell?

PROPOSTES DE COMPREENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

9. El fantasma tria el 17 d'agost per fer la seva tercera aparició. Medita meticulosament el seu pla d'acció planejant venjar-se un per un de tots els membres de la família, amb una sola excepció.

a) Qui és aquesta persona?

b) Per què decideix no venjar-se'n?

10. Aconsegueix els seus propòsits sir Simon? Per què?

11. Fes un dibuix de la visió que provoca aquesta reacció en sir Simon.

12. Amb la llum del dia, el fantasma de Canterville torna al lloc dels fets i descobreix que ha estat víctima novament d'una burla. Anota les «terribles paraules» de la pàgina 30 que revelen la veritat.

PROPOSTES DE COMPREENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

13. En el capítol 4 assistim al progressiu deteriorament físic i moral del fantasma. Llegeix-lo i completa les frases següents:

Al començament del capítol decideix manifestar la seva presència només quan sigui estrictament necessari per salvar el seu honor, és a dir, _____

Pren aquesta decisió perquè considera els Otis gent _____

Els bessons, però, continuen la seva ofensiva contra el fantasma posant-li paranys:

– En la seva actuació com a Isaac el Negre cau a terra per haver trepitjat _____

– Disfressat de Rupert el Temerari o el Comte Decapitat, en obrir la porta de l'habitació dels nois _____ i, com a conseqüència, pateix un xoc nerviós tan gran que _____

– Interpretant el paper de Jonàs el Sense Tomba o el Roba-Morts de Chertsey Barn, els bessons

– Presa del pànic, el fantasma fuig a través de la gran estufa de ferro i arriba a la seva cambra en un estat _____

– Al final del capítol el fantasma es vesteix de Monjo Vampir o el Benedictí Dessagnat per espantar el jove duc de Cheshire. Al darrer moment, però, és incapaç de sortir de la seva cambra a causa de _____

PROPOSTES DE COMPREENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

14. En el capítol 5 Virginia troba casualment el fantasma dins la sala dels tapissos. Està assegut, amb el cap repenjat a la mà i amb un posat d'extrema depressió. Com reacciona la noia davant d'aquesta imatge?

15. En la conversa entre els dos personatges el fantasma confessa el seu desig de morir i així poder descansar. Això només serà possible si aconsegueix la profecia que diu:

*«Quan una nena d'or sàpiga extreure
dels llavis del pecat una pregària,
Quan l'ametller bord ametlles tregui,
i abandoni l'infant el seu plor,
llavors la casa romandrà en silenci
i tornarà a Canterville la pau.»*

Consulta la pàgina 44 i anota la interpretació que fa el fantasma d'aquestes paraules.

16. Virginia decideix ajudar el fantasma. Què hauries fet tu en el seu lloc?

17. Què li dóna el fantasma, a Virginia, com a mostra del seu agraïment?

18. Com acaba la història d'amor entre Virginia i Cecil?

PROPOSTES DE COMPRENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

El crim de lord Arthur Savile

19. Com descriu lady Windermere l'aspecte del seu quiromàntic, el senyor Podgers?

20. Per quina raó el protagonista decideix posposar el seu casament amb Sybil Merton?

21. Qui tria lord Arthur com a primera víctima?

22. Com que per al protagonista la violència personal és molt desagradable, es decanta per fer servir un verí:

a) Quins llibres consulta per informar-se de quina substància és la més convenient?

b) Per què tria l'aconitina?

c) Quina estratègia utilitza per intentar que la seva víctima prengui el verí?

PROPOSTES DE COMPREENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

23. Lord Arthur decideix anar-se'n uns dies a Venècia mentre espera rebre notícies de la mort de la seva cosina. Allà rep un telegrama que l'informa de la mort sobtada de lady Clem després de patir un atac de cremor d'estómac. Ara ja s'ha acomplert la predicció del quiromàntic i ja es pot casar amb Sybil. Torna a sentir-se feliç... fins que fa un terrible descobriment. De quin descobriment es tracta?

24. En el capítol 5 lord Arthur Savile continua els seus esforços per cometre el crim.

a) Qui tria com a segona víctima?

b) Quin mètode utilitza?

c) Aconsegueix el seu propòsit aquesta vegada?

d) Davant d'aquest nou fracàs, què decideix fer?

25. En la pàgina 107, lord Arthur materialitza finalment el manament del destí. Com ho aconsegueix?

26. Els dies que seguiren, lord Arthur viu entre l'esperança que aquest tercer intent sigui el definitiu i la por d'haver fallat novament. Per això, en llegir en el diari la notícia del suïcidi del quiromàntic, què és el primer que fa?

PROPOSTES DE COMPREENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

L'esfinx sense secret

27. A qui pertany el rostre que fascina Gerald des de l'interior d'una calessa en les pàgines 119 i 120?

28. Què fa que Gerald senti una irresistible atracció cap a lady Alroy?

29. Quina proposta decideix fer-li finalment?

30. Al cap d'uns dies de fer-li la proposta, Gerald discuteix amb la seva enamorada i trenquen la relació:

a) Què descobreix Gerald que provoca aquesta reacció?

b) Com reacciona lady Alroy quan ell li demana explicacions?

c) I quan l'acusa d'haver anat a aquella casa per trobar-se amb algú?

d) Embogit i frenètic, què fa Gerald?

31. Torturat pel dubte, Gerald torna a la casa misteriosa. Què hi descobreix?

PROPOSTES DE COMPREENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

32. Gerald, que no acaba d'entendre el comportament de lady Alroy, demana l'opinió del seu amic.

a) La seva primera resposta és que «[...] ella, en el fons, era una esfínx sense secret» (p. 125). Què vol dir amb aquestes paraules?

b) Després de mirar novament la fotografia de la dama, quina és la seva opinió sobre lady Alroy?

33. Llegeix aquest text de la pàgina 117 i fes l'activitat que hi ha a continuació:

«Vaig pensar que no podia ser l'escepticisme modern, car Murchinson era el més sòlid dels tories, i creia en el Pentateuc tan fermament com en la cambra dels Lords.»

Consulta en una font enciclopèdica qui són els *tories* i anota-la.

PROPOSTES DE COMPREENSIÓ LECTORA

DURANT LA LECTURA

El model milionari

34. En *El model milionari* Oscar Wilde fa el retrat del seu protagonista, Hughie Erskine. Llegeix-ne la prosopografia (descripció física) en la pàgina 129 i l'etopeia (descripció moral) en la 131 i anota-les.

a) Prosopografia: _____

b) Etopeia: _____

35. Després d'intentar guanyar fortuna de diverses maneres, Wilde descriu irònicament el protagonista com «[...] un jove deliciosament inoperant, de perfil perfecte i cap professió». I hi afegeix que «Per espatllar-ho més, estava enamorat» (p. 130). De qui estava enamorat Hughie?

36. Quina extravagància comet Hughie a casa del seu amic pintor que li costa un bon reny de Laura i estar dues setmanes sense agafar un cotxer de lloguer?

37. En les pàgines 134 i 135 descobrim per què el títol del conte és *El model milionari*. Per què el conte es titula així?

38. Com a recompensa de la seva bona acció, Hughie rep un sobre tancat:

a) Què hi diu a fora?

b) Què hi ha a dins?

PROPOSTES DE COMPRESIÓ LECTORA

DESPRÉS DE LA LECTURA

2. El final de *L'esfinx sense secret* és obert. Continua el conte aportant-hi la teva interpretació personal i inventant-te el secret que guardava lady Alroy.

3. En la pàgina 137, en el casament del protagonista d'*El model milionari*, el seu amic Alan fa el següent joc de paraules: «Un model milionari [...] és una cosa força escassa; però, per Júpiter, un milionari model encara ho és més!»

Què opines d'aquesta afirmació?

PROPOSTES DE COMPRESIÓ LECTORA

AVALUACIÓ

El fantasma de Canterville

1. Per què la taca de sang de la biblioteca del castell de Canterville canvia de color cada vegada que els Otis l'esborren?

2. A qui pertany la sang d'aquesta taca?

3. Quan Virginia desapareix, la seva família la busca pertot arreu, però no la troba.

a) Què creuen que li ha pogut passar?

b) Són certes les seves sospites? Per què?

4. Llegeix la descripció de la petita cambra que Virginia mostra a la família Otis i respon les preguntes:

«Fixada a la paret hi havia una gran argolla de ferro, i encadenat a ella un esquelet desfet, estirat del tot sobre el terra enllosat, que semblava intentar d'agafar amb els llargs dits descarnats una vella escudella i un gerro, col·locats justament fora del seu abast.» (p. 51)

a) A qui pertanyia aquest esquelet?

b) Qui el va encadenar i amb quina intenció?

c) Quina raó tenien per ser tan cruels amb ell?

PROPOSTES DE COMPREENSIÓ LECTORA

AVALUACIÓ

El crim de lord Arthur Savile

5. Després de parlar en privat amb el quiromàntic, lord Arthur Savile abandona la recepció de lady Windermere amb el rostre blanc de terror, i ulls esverats, embogits. Vagareja per la ciutat, s'atura sota un fanal, es mira les mans i li fa l'efecte que ja pot detectar-hi el vermell de la sang, i dels llavis tremolosos li surt un gemec ofegat.

Què provoca aquest estat de desesperació del protagonista?

6. A l'hora de complir les paraules del senyor Podgers, lord Arthur fa diversos intents:

a) Quantes vegades fracassa abans d'aconseguir-ho?

b) Quina relació té amb els protagonistes de cada intent?

7. Com acaba la relació amorosa entre els dos protagonistes després de la mort del senyor Podgers?

L'esfinx sense secret

8. Quina terrible notícia llegeix en el diari el protagonista del conte quan torna de Noruega?

El model milionari

9. El baró Hausberg regala al protagonista d'aquest conte un xec per valor de deu mil lliures. Per què justament aquesta quantitat?

PROPOSTES PER A LA DIVERSITAT

ACTIVITATS DE REFORÇ

1. Busca en el diccionari el significat d'aquestes paraules o expressions dels relats d'Oscar Wilde (entre parèntesis hi ha la pàgina en què surten). També en pots cercar sinònims intercanviables d'acord amb el context:

El fantasma de Canterville

a) Paraules:

– brogir (p.17): _____

– greixar (p.19): _____

– camaleònic (p. 23): _____

– calidoscòpic (p. 24): _____

– borbollar (p. 26): _____

– atzur (p. 28): _____

– innominat (p. 28): _____

– sudari (p. 28): _____

– testa (p. 28): _____

– simitarra (p. 29): _____

– escarnir (p. 30): _____

– befa (p. 34): _____

PROPOSTES PER A LA DIVERSITAT

ACTIVITATS DE REFORÇ

– sargir (p. 39): _____

– petulant (p. 40): _____

– cicuta (p. 42): _____

– herbei (p. 43): _____

– botit (p. 44): _____

– discernir (p. 44): _____

b) Frases fetes:

– caure en basca (p. 16): _____

– saber de cor una cosa (p. 43): _____

– fer mans i mànigues (p. 56): _____

El crim de lord Arthur Savile

a) Paraules:

– levita (p. 61): _____

– escèptic (p. 61): _____

– miosotis (p. 62): _____

– quiromàntic (p. 62): _____

PROPOSTES PER A LA DIVERSITAT

ACTIVITATS DE REFORÇ

- pedicur (p. 62): _____
- _____
- carei (p. 63): _____
- _____
- esotèric (p. 64): _____
- _____
- sòrdid (p. 74): _____
- _____
- aclofar (p. 77): _____
- _____
- arabesc (p. 78): _____
- _____
- cabriolé (p. 78): _____
- _____
- pasquí (p. 79): _____
- _____
- jade (p. 80): _____
- _____
- malgirbat (p. 80): _____
- _____
- ònix (p. 81): _____
- _____
- escalfapanxes (p. 82): _____
- _____
- metzina (p. 86): _____
- _____
- apotecari (p. 87): _____
- _____
- escatainar (p. 87): _____
- _____
- giny (p. 96): _____
- _____

PROPOSTES PER A LA DIVERSITAT

ACTIVITATS DE REFORÇ

b) Locucions i frases fetes:

– en un tancar i obrir d'ulls (p. 64): _____

– fer morret (p. 69): _____

– fer safareig (p. 87): _____

– no saber-ne un borrall (p. 99): _____

– no tenir pit per fer una cosa (p. 108): _____

L'esfinx sense secret

a) Paraules o expressions:

– tafilet (p. 118): _____

– mart gibelí (p. 119): _____

– calessa (p. 119): _____

– astorament (p. 122): _____

b) Frase feta:

– mirar de fit a fit (p. 123): _____

El model milionari

a) Paraules:

– cisellat (p. 129): _____

PROPOSTES PER A LA DIVERSITAT

ACTIVITATS DE REFORÇ

– dandi (p. 131): _____

– esfilagarsat (p. 131): _____

– gaiato (p. 131): _____

– clivellat (p. 133): _____

– filantròpic (p. 136): _____

b) Frase feta:

– treure suc d'alguna cosa (p. 131): _____

2. A mesura que llegeixis els dos contes més extensos d'aquest recull, *El fantasma de Canterville* i *El crim de Lord Arthur Savile*, vés resumint cada capítol en un full a part de manera molt breu, triant-ne únicament els fets o dades que consideris més importants.

PROPOSTES PER A LA DIVERSITAT

ACTIVITATS DE REFORÇ

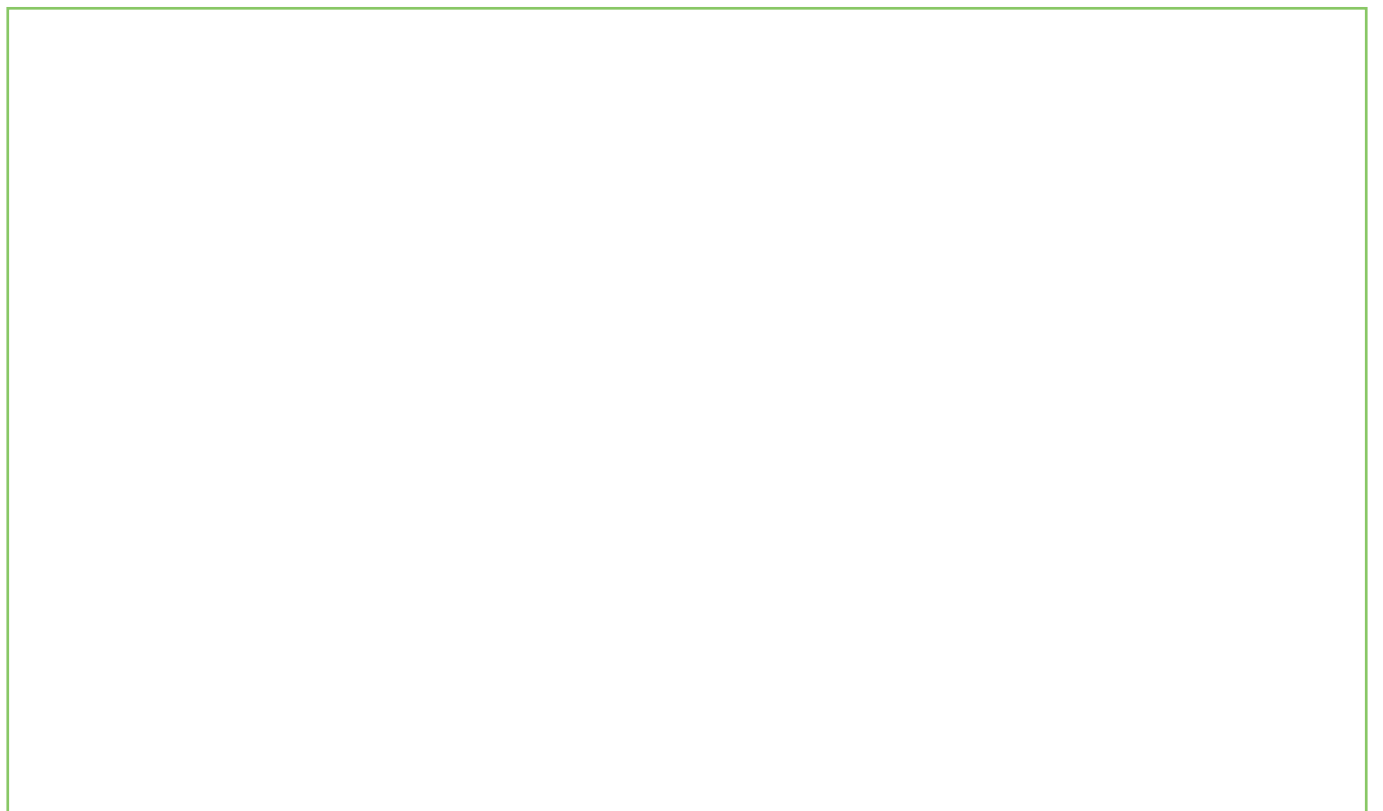
3. Analitza l'estructura narrativa d'*El model milionari* i distingeix el plantejament, el nus i el desenllaç.

– Plantejament: _____

– Nus: _____

– Desenllaç: _____

4. Dibuixa com t'imagines que deu ser el vell captaire.

PROPOSTES PER A LA DIVERSITAT

ACTIVITATS D'AMPLIACIÓ

El fantasma de Canterville

1. Llegeix aquests fragments i escriu quins són els recursos estilístics que hi fa servir l'autor:

a) «La senyoreta Virginia E. Otis era una noieta de quinze anys, graciosa i adorable com una daina [...]» (p. 13)

b) «Seia ran de la finestra, contemplant el groc dels arbres que perdien les fulles volanderes, les quals queien ballant follament al llarg de l'avinguda.» (p. 39)

c) «Virginia estava seriosa, i li tremolaven els llavis com fulles de roser.» (p. 42)

d) « [...] la lluna freda i cristal·lina llança avall la mirada, i el teix estén els braços gegantins damunt els dorments.» (p. 42-43)

e) «Els dits del fantasma eren freds com el glaç, i els llavis li cremaven com brases [...]» (p. 44)

2. En la pàgina 14 hi ha una contraposició entre el paisatge que la família Otis veu des del carruatge en les set milles que separen l'estació d'Ascot i el castell i el que veu en arribar a l'avinguda de Canterville Chase. Explica-la.

PROPOSTES PER A LA DIVERSITAT

ACTIVITATS D'AMPLIACIÓ

El crim de lord Arthur Savile

3. En aquest relat Oscar Wilde utilitza en nombroses ocasions el recurs de la comparació. Troba les comparacions que surten en les pàgines 70, 80, 81 i 82 i anota-les.

4. En la pàgina 106 lord Arthur camina fins a l'Embankment i el narrador descriu el paisatge nocturn de la riba del riu Tàmesi. Quines figures literàries hi utilitza?

a) «Com un ull de lleó, la lluna espiava d'entre uns núvols estarrufats i foscos, i innombrables estels esquitxaven la volta insondable, talment pols d'or escampada sobre una volta de porpra.»

b) «Al cap de poc, van ressonar les dotze des de l'alta torre de Westminster i a cada batallada de la sonora campana, la nit semblava tremolar.»

c) «[...] dalt d'un màstil va quedar, encès com un gegantí robí, un solitari fanal, i es va apaivagar el respir de la gran ciutat.»

d) «Un hauria dit que la plata i l'ombra havien ocupat el món. La gran cúpula de Sant Pau era una immensa bombolla en l'aire tenebrós.»

PROPOSTES PER A LA DIVERSITAT

ACTIVITATS D'AMPLIACIÓ

L'esfinx sense secret

5. En la pàgina 121 Gerald defineix lady Alroy amb aquestes paraules: «[...] ella era com un d'aquests estranys cristalls que veiem als museus que un moment són transparents i a l'instant següent opacs». Quins dos recursos estilístics utilitza Gerald per definir-la?

6. Quan Gerald coneix lady Alroy, queda captivat per l'atmosfera de misteri que l'envolta. Com t'imagines que deu ser lady Alroy? Fes-ne un dibuix.

El model milionari

7. Quina figura literària trobem en aquesta afirmació de la pàgina 129?

«L'aventura romàntica és privilegi dels benestants, no pas professió dels desfavorits.»

8. Assenyala el recurs que utilitza Oscar Wilde per remarcar la delicadesa de la personalitat del protagonista, que intenta inútilment obrir-se pas en el món de la borsa londinenca, caracteritzada per la seva agressivitat: «[...] era una papallona enmig de toros i d'óssos?» (p. 129-130)

PROPOSTES LÚDIQUES

INDICACIONS PER AL PROFESSORAT

Després de llegir *El fantasma de Canterville*, us proposem que mireu la versió cinematogràfica d'aquest relat d'Oscar Wilde que va fer Sydney Macartney l'any 1996.

També pot ser interessant veure la pel·lícula *Los Otros* d'Alejandro Amenábar i establir un paral·lelisme entre els clàssics fantasmes gòtics i els moderns fantasmes actuals.

PROPOSTES LÚDIQUES

1. Busca en aquesta sopa de lletres els noms dels diaris anglesos que Wilde anomena en els relats que acabes de llegir:

Morning Post – Times – Pall Mall – St. James – Globe – Echo – Evening News

S	F	H	F	K	M	G	Y	S	B	S	P
W	N	O	G	C	L	J	N	T	Ñ	H	L
E	Y	J	G	O	V	J	G	J	G	H	C
N	P	U	B	I	V	D	R	A	B	I	U
G	A	E	E	K	H	T	I	M	E	S	H
N	L	O	S	S	T	G	H	E	T	B	F
I	L	L	D	T	G	Y	H	S	J	Z	G
N	M	O	R	N	I	N	G	P	O	S	T
E	A	J	H	Y	R	V	M	H	H	X	N
V	L	K	G	C	G	J	G	T	C	I	J
E	L	L	L	M	E	L	L	H	E	R	Y

2. Ordena les lletres de les diferents monedes que Oscar Wilde inclou en els seus relats i obtindràs el nom de la moneda que correspon a cada definició:

a) Moneda en circulació entre els segles XVII i XIX. El seu valor era de vint-i-un xílings, un més que la lliura esterlina.

U A G E N I _____

b) Moneda anglesa fora d'ús, equivalent a la vintena part d'una lliura esterlina.

G I Í N L X _____

c) Moneda anglesa que abans del pas a la notació decimal equivalia a una dotzena part del xíling i actualment equival al centè d'una lliura esterlina.

E N C P I _____

d) Actual unitat monetària de la Gran Bretanya.

I R L U L A S T E R A I E L N _____

INTERDISCIPLINARIETAT

CIÈNCIES SOCIALS

El fantasma de Canterville

1. Els Otis, en un rampell de patriotisme, posen al seu fill primogènit el nom de Washington, el primer president dels Estats Units després d'aconseguir la independència d'Anglaterra. A la seva filla li diuen Virginia, el nom de la primera colònia britànica dels Estats Units. Els dos fills petits, els bessons, són mal anomenats «Barres i Estrelles», en al·lusió a la bandera d'aquest país, formada actualment per tretze barres i cinquanta estrelles.

Des de l'assignatura de ciències socials podeu treballar amb els nois i les noies la colonització britànica de les terres americanes, la independència d'aquestes colònies i la figura del primer president dels Estats Units d'Amèrica, George Washington. També podeu comentar que les tretze franges vermelles i blanques corresponen a les tretze colònies britàniques que van proclamar la seva independència el 1776 i que cadascuna de les estrelles representa un estat.

2. El vestíbul de Canterville Chase és d'elegant estil tudor. Aproveiteu per comentar les característiques d'aquest estil arquitectònic anglès.

El crim de lord Arthur Savile

3. Comenteu l'al·lusió mitològica que fa l'autor en la pàgina 72 quan fa aquesta afirmació sobre lord Arthur: «Qui l'hagués observat hauria dit que Nèmesi havia robat l'escut de Pal·les tot ensenyant-li el cap de la Gorgona.»

4. En la pàgina 82, l'autor fa al·lusió als pecats dels Borgia. Comenteu aspectes relacionats amb aquesta família famosa pels crims i la vida llicenciosa d'alguns dels seus membres, entre els quals es compten papes i prínceps. Aproveiteu per recordar-ne l'ascendència valenciana, la italianització del cognom Borja, l'ús del català al vaticà, etc.

5. En la pàgina 96, Oscar Wilde fa referència a la història de Rússia i esmenta el tsar Pere el Gran. Podeu aprofitar per comentar el paper destacat d'aquest monarca en la història d'aquest país.

6. En la pàgina 103, un dels personatges del conte comenta que «[...] la Llibertat es va inventar en el temps de la Revolució Francesa.» Emmarqueu l'afirmació en aquest context històric i relacioneu-la amb la famosa màxima «*Liberté, égalité et fraternité*».

INTERDISCIPLINARIETAT

CIÈNCIES SOCIALS

L'esfinx sense secret

7. En la pàgina 117 Wilde descriu Murchison com un ferm conservador: «[...] era el més sòlid dels *tories*, i creia en el Pentateuc tan fermament com en la cambra dels Lords [...]». Comenteu amb els alumnes el sistema parlamentari britànic i el bipartidisme *tory* (conservador) / *whig* (liberal), que data de finals del segle XVII.

El model milionari

8. Oscar Wilde era un gran aficionat a la pintura —tenia molts amics pintors i ell mateix havia intentat dedicar-se a aquesta disciplina—, fins al punt que en *El model milionari* expressa la seva admiració per Velázquez i Rembrandt. Aproveiteu per mostrar als nois i les noies quadres d'aquests grans mestres de la pintura que tant admirava Wilde.

MÚSICA

9. Un dels protagonistes d'*El fantasma de Canterville*, Washington Otis, té fama de ser un excel·lent dansador de l'alemanda. Aproveiteu per treballar aquest ball des de la classe de música. En la pàgina <http://ca.wikipedia.org/wiki/Alemanda> podeu llegir-ne informació i escoltar l'alemanda de la primera suite, per a violoncel sol, en sol major, de Johan Sebastian Bach.

A Youtube trobareu diversos vídeos que us permetran ensenyar als alumnes com es balla aquesta dansa.

PLÀSTICA

10. En *El fantasma de Canterville* lord Canterville parla amb els senyors Otis de les condicions de compra del castell i els adverteix de l'existència del fantasma. Afirmar que l'han vist familiars seus i el rector del poble, el reverend Augustus Dampier, membre del King's College de Cambridge.

En el web http://wapedia.mobi/es/King%27s_College,_Cambridge trobareu informació sobre l'any en què es va fundar aquest prestigiós college de la Universitat de Cambridge, el seu fundador i el seu escut d'armes.

LLENGUA CATALANA

11. En *El fantasma de Canterville* Oscar Wilde expressa el menyspreu que sent per la manera com els nord-americans parlen l'anglès fent comentaris com aquest de la pàgina 13: «[...] realment ho tenim tot en comú amb Amèrica avui dia, excepte, no cal dir, el llenguatge.» (p. 13)

INTERDISCIPLINARIETAT

LLENGUA CATALANA

Igualment, en la pàgina 18 posa en boca dels Otis afirmacions despectives sobre la manera de parlar l'anglès dels londinencs: «[...] la dolcesa de l'accent novaiorquès comparat amb l'arrossegall vocal de Londres.» (p. 18)

Tant des de l'assignatura de llengua catalana com castellana, podeu parlar dels conceptes de llengua i dialecte i dels prejudicis que els parlants tenen sobre aquestes qüestions.

LITERATURA CASTELLANA

12. En la pàgina 43 el fantasma de sir Simon de Canterville diu que «[...] l'Amor és més fort que no la Mort» i en la 58 Virginia confessa al seu marit que el fantasma li va «[...] fer comprendre què és la vida, i què significa la mort, i per què l'amor és més fort que l'una i l'altra».

Aprofiteu per treballar el poema *Amor constante más allá de la muerte*, en què Francisco de Quevedo reflexiona sobre el fet que l'amor perduri després de la mort:

*Cerrar podrá mis ojos la postrera
Sombra que me llevare el blanco día,
Y podrá desatar esta alma mía
Hora, a su afán ansioso lisonjera;*

*Mas no de esotra parte en la ribera
Dejará la memoria, en donde ardía:
Nadar sabe mi llama el agua fría,
Y perder el respeto a ley severa.*

*Alma, a quien todo un Dios prisión ha sido,
Venas, que humor a tanto fuego han dado,
Médulas, que han gloriosamente ardido,*

*Su cuerpo dejará, no su cuidado;
Serán ceniza, mas tendrá sentido;
Polvo serán, mas polvo enamorado.*

13. En la pàgina 73 el protagonista d'*El crim de lord Arthur Savile* planteja el tema de la vida com si fos teatre: «La majoria dels homes i les dones es veuen obligats a interpretar papers per als quals no estan qualificats. Els nostres Guildensterns interpreten Hamlet, i els nostres Hamlets fan, a la força, de príncep Hal. El món és un escenari, però a l'obra els papers estan mal repartits.»

Aprofiteu els relats de Wilde per parlar sobre *El gran teatro del mundo* de Calderón de la Barca, en què compara el món amb una obra de teatre en què Déu és l'autor i l'home l'actor principal. Parleu també de la tragèdia *Hamlet*, en què William Shakespeare presenta el seu protagonista atrapat en el paper que li ha tocat viure.

INTERDISCIPLINARIETAT

ANGLÈS

14. En *El fantasma de Canterville* el jove duc de Cheshire és estudiant d'Eton. A la classe d'anglès seria interessant projectar *A tour of Eton College*, un vídeo que permet passejar virtualment per un dels *colleges* més prestigiosos d'Anglaterra i, alhora, escoltar en anglès informació sobre aquesta institució. Hi podeu accedir des de l'adreça següent:

www.youtube.com/watch?v=rAkd5QIQ9bQ

LITERATURA COMPARADA

El fantasma de Canterville i altres relats inclou quatre narracions ben diferents que val la pena treballar individualment:

El fantasma de Canterville

Aquest conte és una paròdia de la novel·la gòtica que mostra la liquidació del tòpic literari amb escenaris misteriosos i fantasmes terrorífics que ja no fan por a ningú. Podem relacionar-lo amb la literatura gòtica i amb la narrativa fantàstica en general.

A tall d'exemple, citem a continuació algunes d'aquestes obres protagonitzades per fantasmes i altres en les quals els elements sobrenaturals o meravellosos impacten el lector:

- ARMANGUÉ, JOAN: *La barca fantasma i altres contes*. Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2000. Presenta una tria de relats de fantasmes.
- BÉCQUER, GUSTAVO ADOLFO: *Leyendas* (especialment «El Miserere», «Maese Pérez el Organista» i «El Monte de las Ánimas»). Madrid, Castalia, «Castalia Prima», 2002.
- DAHL, ROALD: *El llibre dels fantasmes*. Barcelona, Columna, 1998. Dahl hi recopila una dotzena de contes de diversos autors, com per exemple, L. P. Hartley, Rosemary Timperley, Cinthia Asquith, E. F. Benson, A. M. Burrage...
- NESBIT, EDITH: *Relats de fantasmes* (adaptació de Steven Zorn). Barcelona, Vicens Vives, 2007. Inclou l'interessant conte «Marbre de talla humana».
- OLCINA, EMILI: *Per a llegir quan es fa fosc*. Barcelona, Laertes, 1985. Es tracta d'una selecció de narracions breus i fragments de novel·les escrites per Charles Dickens que s'allunyen de la seva famosa producció realista. Són contes de fantasmes o de temàtica sobrenatural.
- OLCINA, EMILI: *Antologia de la narrativa fantàstica catalana*. Barcelona, Laertes, 1998. Conté una selecció de textos fantàstics escrits en català durant els segles XIX i XX, com per exemple narracions de Pere Calders, Joan Santamaria, Manuel de Pedrolo, Martí Genís i Aguilar, Raimon Casellas, Joan Perucho...
- RUYRA, JOAQUIM: «La vetlla dels morts», dins *Marines i boscatges*. Barcelona, Joventut, 1903.
- SOLÉ, JOAN: *Els millors contes de la literatura fantàstica*. Barcelona, Columna, 2006. Es tracta d'un recull de vint relats fantàstics d'autors com, per exemple, Edgar Allan Poe, Guy de Maupassant, Charles Dickens, W. W. Jacobs o Herman Melville, entre d'altres.
- TWIN, MARK: *Una història de fantasmes*, dins Miasma, «Revista», 2006. [Consultable en línia a: www.miasma.cat/autors.htm]

La figura de sir Simon de Canterville, un cavaller que ha esdevingut fantasma, es pot relacionar amb un personatge mític català, probablement el més conegut de tots els esperits, ànimes en pena i fantasmes del Principat, el comte Arnau, que, a causa dels seus pecats, va ser condemnat a cavalcar eternament sobre un cavall negre, al qual surten flames per la boca i els ulls. Com a personatge literari, té el seu origen en una cançó tradicional del segle XVI. Hi ha diversos autors que han escrit obres protagonitzades per aquest personatge, entre els quals

LITERATURA COMPARADA

destaca Víctor Balaguer. L'any 1858, a l'inici de la Renaixença, Balaguer va convertir el mite en un conte fantàstic i, poc després, el 1877, Anicet de Pagès va guanyar un accèssit als jocs florals amb el poema *L'ànima en pena*, en el qual va transformar una figura que fins aleshores havia estat només un espectre en un personatge ple d'humanitat i capaç de patir, com el fantasma de sir Simon creat per Wilde. Tampoc no s'han d'oblidar les diverses versions que en va fer Joan Maragall.

El crim de lord Arthur Savile

Aquest conte gira al voltant del conflicte entre el destí i la llibertat de l'home. Wilde tracta aquest tema, present en la literatura des de la tragèdia grega clàssica, d'una manera certament original, ja que el seu personatge, lord Arthur, lluny de plantejar-se la legitimitat de disposar d'una vida humana, accepta el destí de convertir-se en un assassí amb una naturalitat sorprenent. Aquesta actitud recorda l'adoptada pel protagonista del conte *Ho Choose* de Quim Monzó, que forma part del llibre *Olivetti, Moulinex, Chaffoteaux et Mauri*, publicat per Quaderns Crema. El personatge monzonià decideix cometre un assassinat i tria una víctima a l'atzar, sense mòbil ni cap mena d'escrúpol ni remordiment.

L'esfinx sense secret

Podem relacionar aquesta narració amb una sèrie de contes d'amor que inclouen un secret, alguns dels quals han estat seleccionats per Marta Salís i publicats per Alba Editorial amb el títol *Cuentos de amor victorianos*. Alguns d'aquests contes són els següents:

- «Algunas formas de amar», de Charlotte Mew.
- «La flor del membrillo», de Henry Harland.
- «El matrimonio del brigadier», d'Arthur Conan Doyle.
- «Georgi Porgie», de Rudyard Kipling.

El model milionari

Aquest conte es relaciona amb uns altres escrits també per Oscar Wilde, *El príncep feliç* o *El jove rei*, que mostren la preocupació de l'autor per les qüestions socials, la qual es veu reflectida en la creació de personatges pobres o desgraciats, com el captaire model a qui Wilde qualifica de «desheretat».

També es pot relacionar amb *El gegant egoista*, perquè Hughie, igual que el gegant, aconsegueix la felicitat i l'amor quan es mostra amable i generós amb els altres.

SOLUCIONARI

ABANS DE LA LECTURA

1. a) *Fanny Davenport*: el seu nom real era Fanny Lily Gipsy Davenport. Aquesta actriu va néixer a Londres el 10 d'abril de 1850, tot i que de ben petita es va traslladar als Estats Units. Va debutar als dotze anys a Nova York i aviat es va incorporar a la companyia d'Austin Daly, amb la qual va interpretar diverses obres de Shakespeare i de Victorien Sardou que li van donar molta fama. Va morir a Massachusetts el 26 de setembre de 1898.

Sara Bernhardt: el seu nom real era Henriette Rosine Barnard. Va néixer a París l'any 1844. Era filla d'una cortesana de luxe jueva d'origen holandès i de pare desconegut. Va ser actriu de teatre i cinema i va interpretar obres de Jean Racine, Alexandre Dumas, Shakespeare... La seva primera sortida de França va ser a Anglaterra el 1879, on va conèixer el jove Oscar Wilde. Anys més tard, va interpretar *Salomé*, de Wilde. Va fer diverses gires pels Estats Units i va recórrer tota l'Amèrica del Sud i també Austràlia, Egipte, Moscou, Berlín, Roma, Atenes..., on va tenir molt d'èxit. Se la considera l'actriu més important del segle XIX, encara que també va destacar com a escultora i pintora. Va morir a París el 26 de març de 1923.

Voltaire: nom amb què és conegut François Marie Arouet, escriptor i filòsof nascut a París l'any 1694 i mort a la mateixa ciutat el 1778. Va lluitar contra la intolerància i la superstició i va defensar la convivència pacífica entre persones de diferents creences i religions. Se li atribueix la frase «No estic d'acord amb el que diu, però defensaria fins a la mort el seu dret a dir-ho». Va escriure, entre altres obres, *Edip* (1718), *Història de Carles XII* (1731) i *Cartes filosòfiques* (1734).

Longfellow: el seu nom complet era Henry Wadsworth Longfellow. Va néixer als Estats Units el 1807, on va morir el 1882. És considerat el poeta més popular del segle XIX en aquell país. És autor d'*Evangelina*, un poema èpic que es va convertir en un clàssic americà.

Reina Verge: es refereix a Isabel I. Filla d'Enric VIII i d'Anna Bolena, va néixer a Londres l'any 1533 i va ser reina d'Anglaterra i d'Irlanda des de 1558 fins a la seva mort, l'any 1603. És coneguda com la «Reina Verge» perquè, malgrat les peticions del parlament, mai no va voler contraure matrimoni. Va ser la cinquena i última monarca de la dinastia dels Tudor. La va succeir Jacob I, fill de la seva neboda Maria Estuard.

b) *Judes*: segons el Nou Testament, Judes fou un dels dotze apòstols de Jesús de Natzaret. Era un jueu relacionat amb els zelotes, els quals lluitaven per la independència d'Israel, que es trobava sota l'imperi romà. Va pactar amb els romans el lliurament de Jesús a les autoritats jueves a canvi de trenta sicles de plata. El senyal convingut era fer-li un petó per tal que els guàrdies sabessin qui era el seu mestre.

Després de la traïció, Judes, penedit, va voler retornar els diners i va demanar la llibertat del seu mestre a les autoritats, però en no aconseguir el seu propòsit es va penjar d'un arbre.

És conegut com a Judes Iscariot, paraula que provindria de *sicari*, que significa «assassí que mata per encàrrec». Els sicaris eren un grup armat jueu que lluitava per aconseguir expulsar els romans de Judea i que empraven mètodes molt violents.

SOLUCIONARI

2. Nom amb el qual és conegut popularment el cos policíac anglès London Metropolitan Police. Fundat l'any 1829, hom li atorgà una certa autonomia respecte a la policia anglesa i un àmbit d'actuació circumscrit a aquesta ciutat i els seus rodals. El nom prové del lloc on eren situats inicialment els seus quarters generals (Great Scotland Yard, a Whitehall Place). Per la seva eficàcia proverbial, la seva actuació ha estat sovint requerida en altres parts del país i, fins i tot, en altres països del Commonwealth.
3. a) Nom donat al retrat suposat de la dama napolitana Monna Lisa, muller de Zanobi del Giocondo, pintat per Leonardo da Vinci entre 1502 i 1506.
- És un oli sobre taula de 77 × 53 centímetres. Fou comprat per Francesc I a Leonardo. A més de la bellesa i la qualitat artística del quadre, altres factors han contribuït a augmentar-ne la fama i a crear l'atmosfera de misteris que l'envolta: la identitat de la model, el seu enigmàtic somriure, les múltiples referències literàries o el robatori de 1911.
- Actualment el quadre és propietat del govern francès i està exposat al Museu del Louvre de París en una urna de vidre a prova de bales, dissenyada per mantenir unes condicions de conservació òptimes i protegir la pintura de possibles agressions.
- b) Resposta oberta.

DURANT LA LECTURA

El fantasma de Canterville

1. a) Materialisme.
b) Patriotisme.
c) Vanitat.
2. a) Sir Simon de Canterville.
b) La seva esposa, lady Eleanore de Canterville
c) L'any 1575.
3. «[...] un ancià d'aspecte terrible. Tenia els ulls vermells com carbons encesos; llargs cabells grisos li queien en grenyes fins a les espatlles; els seus vestits, de tall antic, estaven bruts i esparracats, i dels canells i turmells penjaven pesants manilles i cadenes rovellades.»
4. No s'espanta, ben al contrari, busca una solució pràctica que permeti eliminar els sorolls que fan les manilles i cadenes rovellades del fantasma. Amb aquest propòsit, li proporciona una ampolleta de lubricant perquè pugui greixar-les.

SOLUCIONARI

5. Els fills bessons dels Otis.
6. F, D, B, G, C, E, A.
7. La seva darrera aparició com Rubèn el Roig o el Bebè Estrangulat, el seu debut com l'In-saciable Gideon, vampir de Bexley Moor, i el furor que havia desfermat una tarda deliciosa de juny limitant-se a jugar a bitlles amb els seus propis ossos a la pista de tennis.
8. a) No, perquè en posar-se l'armadura, el pes de la pitrera i del casc el fan caure contra el terra, pelar-se els genolls i fer-se mal als artells de la mà dreta.
b) Li disparen dos pèsols amb els seus tiradors.
c) Durant dies la ràbia, la fúria i la impotència el van fer sentir extremament malalt.
9. a) Virginia.
b) Perquè ella mai no l'ha ofès i la troba bonica i gentil.
10. No, perquè quan es disposa a fer-ho topa amb un horrible espectre i fuig aterrit a amagar-se dins la seva cambra.
11. Resposta oberta.
12. El fantasma Otis / L'únic espectre original i autèntic / Desconfieu de les imitacions / Tots els altres són falsificacions.
13. Al començament del capítol decideix manifestar la seva presència només quan sigui estrictament necessari per salvar el seu honor, és a dir, aparèixer al passadís un cop a la setmana i grunyar des de la gran finestra del mirador el primer i el tercer dimecres de cada mes. Pren aquesta decisió perquè considera els Otis gent d'existència baixa, vulgar, incapaços d'apreciar el valor simbòlic dels fenòmens sensorials.
- Els bessons, però, continuen la seva ofensiva contra el fantasma posant-li paranys:
- En la seva actuació com a Isaac el Negre cau a terra per haver trepitjat una pista de mantega que els bessons havien fet des de l'entrada de la sala dels tapissos fins al cim de l'escala de roure.
 - Disfressat de Rupert el Temerari o el Comte Decapitat, en obrir la porta de l'habitació dels nois li cau a sobre un gerro ple d'aigua i, com a conseqüència, pateix un xoc ner-

SOLUCIONARI

viós tan gran que fugí a la seva cambra i l'endemà ha de fer llit víctima d'un senyor refredat.

- Interpretant el paper de Jonàs el Sense Tomba o el Roba-Morts de Chertsey Barn, els bessons li salten al damunt agitant els braços com bojos per damunt els caps i li xisclen «BUUUU!» a les orelles.
- Presa del pànic, el fantasma fugí a través de la gran estufa de ferro i arriba a la seva cambra en un estat indescriptible de sutge, de desvari i de desesperança.
- Al final del capítol el fantasma es vesteix de Monjo Vampir o el Benedictí Dessagnat per espantar el jove duc de Cheshire. Al darrer moment, però, és incapaç de sortir de la seva cambra a causa de la por que li fan els bessons.

14. Sent una immensa llàstima i decideix provar de consolar-lo.

15. «Vol dir [...] que has de plorar pels meus pecats, perquè jo no tinc llàgrimes, i pregar amb mi per la meua ànima, perquè jo no tinc fe, i després l'Àngel de la Mort s'apiadarà de mi.»

16. Resposta oberta.

17. Un estoig amb joies antigues de gran valor, sobretot un collaret de robins en encast venecià antic.

18. Es casen tan aviat com Cecil arriba a la majoria d'edat.

El crim de lord Arthur Savile

19. Diu que no sembla un quiromàntic perquè no és misteriós, ni esotèric, ni té aire romàntic. És un home baixet, rabassut, amb una còmica calba, ulleres de muntura d'or; una cosa entre un metge de capçalera i un advocat rural.

20. Perquè pensa que no té cap dret a casar-se fins que no hagi comès el crim. No vol que ella hagi de baixar el cap avergonyida si un cop casats el seu marit es converteix en un assassí.

21. Lady Clementina Beauchamps, una velleta deliciosa, segona cosina seva per part de mare.

22. a) *Pharmacopeia* i *Toxicologia* d'Erskine.

SOLUCIONARI

- b) Perquè és un verí ràpid, no provoca gens de dolor i pres en càpsules de gelatina té un gust agradable.
- c) Col·loca l'ampolleta d'aconitina líquida en una bombonera i la regala a lady Clem. Li explica que és una medecina homeopàtica inventada per un americà i que li curarà la cremor d'estómac.
- 23.** Lady Clem ha mort de mort natural. La bombonera amb la càpsula de verí apareix intacta entre els seus efectes personals.
- 24.** a) El seu oncle, el deà de Chichester.
b) Com que col·lecciona rellotges, li envia un rellotge explosiu.
c) No.
d) Decideix trencar del tot el compromís matrimonial amb Sybil i acceptar el seu destí sense moure ni un dit per modificar-lo.
- 25.** Mentre passeja per la riba del Tàmesi veu per casualitat el senyor Podgers repenjat al papapet. Sense pensar-s'ho dues vegades, l'agafa per les cames i el precipita al riu.
- 26.** Va a trobar Sybil per proposar-li que es casin l'endemà mateix.

L'esfinx sense secret

- 27.** A lady Alroy, una vídua que viu a Park Lane.
- 28.** L'atmosfera de misteri que l'envolta sempre.
- 29.** Decideix demanar-li matrimoni.
- 30.** a) Descobreix que lady Alroy, coberta amb un gran vel, camina de pressa, treu una clau i entra en una casa de Cumnor Street.
b) Es nega a donar-les-hi.
c) Ho nega tot.
d) Li diu coses terribles, abandona la casa i marxa l'endemà a Noruega.

SOLUCIONARI

- 31.** La seva enamorada tenia llogades unes saletes de la casa i pagava tres guinees a la setmana només per anar-hi de tant en tant, seure, llegir llibres i prendre el te. Sempre hi anava sola, ningú no la visitava.
- 32.** a) Anava a la casa només pel plaer d'anar-hi, coberta amb el vel i imaginant-se que era una heroïna perquè tenia la mania del misteri, però que en realitat no ocultava res.
b) Ara dubta igual que el seu amic.
- 33.** Un *tory* és un membre de la fracció aristocràtica del parlament anglès, formada al segle XVII, que defensava la supremacia dels privilegis monàrquics per sobre del poder legislatiu. El nom de *tories*, que servia per designar els insurrectes irlandesos, els fou donat pels seus adversaris, els *whigs*, en oposar-se els *tories* a l'exclusió del tron anglès del duc de York, el futur Jaume II. El creixement d'aquest grup desembocà en la creació del Tory Party.

El model milionari

- 34.** a) Prosopografia: «[...] era de molt bona planta, amb cabell castany arrissat, perfil ben cissellat i ulls grisos».
b) Etopeia: «[...] caràcter animat, alegre, i la seva naturalesa generosa, decidida».
- 35.** De Laura Merton, la filla d'un coronel retirat.
- 36.** Dóna un sobirà al captaire que fa de model per al seu amic pintor.
- 37.** Perquè el model del quadre no és un captaire, sinó el baró de Hausberg, un dels homes més rics d'Europa.
- 38.** a) «Un present de noces per a Hugh Erskine i Laura Merton, de part d'un vell captaire».
b) Un xec per deu mil lliures.

DESPRÉS DE LA LECTURA

- 1.** Resposta oberta.

SOLUCIONARI

2. Resposta oberta.

3. Resposta oberta.

AVALUACIÓ

El fantasma de Canterville

1. Perquè el fantasma torna a pintar-la amb els llapis de colors del plumier de Virginia. Primer li pren els roigs, però a mesura que els gasta es veu obligat a utilitzar el verd i el groc.
2. A lady Eleanore de Canterville, l'esposa del fantasma de sir Simon.
3. a) Pensen que l'ha raptada un grup de gitanos que el senyor Otis havia deixat acampar al parc.
b) No ho són. Ben al contrari, quan els localitzen col·laboren en la recerca de la noia.
4. a) A sir Simon de Canterville.
b) Els seus cunyats perquè morís de gana.
c) Sir Simon havia matat la seva dona, que era la germana d'ells.

El crim de lord Arthur Savile

5. En llegir-li la mà el quiromàntic li anuncia que hi ha vist que cometrà un crim.
6. a) Dues.
b) La primera víctima és lady Clementina Beauchamp, segona cosina per part de mare. La segona víctima és el seu oncle, el deà de Chichester.
7. Es casen, tenen dos fills i són molt feliços.

L'esfinx sense secret

8. Lady Alroy, la seva enamorada, ha mort de congestió pulmonar.

SOLUCIONARI

El model milionari

9. Perquè el pare de Laura, la seva enamorada, posa com a condició per concedir-li la mà de la noia que Hughie tingui deu mil lliures de fortuna pròpia.

ACTIVITATS DE REFORÇ

El fantasma de Canterville

1 a) Paraules:

- Brogir (p. 17): fer brogit, remor.
- Greixar (p. 19): untar amb greix.
- Camaleònic (p. 23): que canvia segons les circumstàncies, els interessos, les temences, etc.
- Calidoscòpic (p. 24): relatiu o pertanyent al calidoscopi, un instrument òptic, cilíndric, en el fons del qual hi ha fragments de vidres de colors i miralls disposats de manera que apareix a la vista una figura de simetria radiada de múltiples colors que varia il·limitadament en agitar-lo.
- Borbollar (p. 26): dir a borbolls, precipitadament.
- Atzur (p. 28): en heràldica, color blau.
- Innominat (p. 28): que no té nom.
- Sudari (p. 28): llençol amb què s'embolcalla un mort.
- Testa (p. 28): cap.
- Simitarra (p. 29): sabre de fulla molt corbada i progressivament més ample usat principalment per àrabs, perses i turcs.
- Escarnir (p. 30): imitar les accions, les maneres, la veu, etc. (d'algú), especialment com a burla.
- Befar (p. 34): burla injuriosa.
- Sargir (p. 39): refer amb l'agulla el teixit (d'una roba foradada o esclarida).
- Petulant (p. 40): d'una immodèstia arrogant, insolent.
- Cicuta (p. 42): herba de la família de les umbel·líferes, d'olor repugnant, amb les tiges sovint tacades de púrpura, de fulles repetidament dividides en segments ovats o oblongs, flors blanques, en umbel·la, i fruit globulós amb costes ondulades, pròpia d'herbassars ruderals humits, emprada en farmàcia, la toxicitat de la qual és molt coneguda des de l'antiguitat clàssica (*conium maculatum*).
- Herbei (p. 43): herba fina i més o menys densa que cobreix el sòl.

SOLUCIONARI

- Botit (p. 44): rodó, ple.
- Discernir (p. 44): distingir amb els sentits i especialment amb el pensament.

b) Frases fetes:

- Caure en basca (p. 16): desmaiar-se, tenir un atac.
- Saber de cor una cosa (p. 43): saber una cosa de memòria.
- Fer mans i mànigues (p. 56): fer tot el possible per realitzar una cosa.

El crim de lord Arthur Savile

a) Paraules:

- Levita (p. 61): peça de vestir masculina cenyida al cos, amb mànigues, i amb faldons llargs que envolten completament les cuixes.
- Escèptic (p. 61): relatiu o pertanyent a l'escepticisme, que consisteix en la disposició a dubtar.
- Miosotis (p. 62): herba del gènere *Myosotis*, de floretes generalment blaves.
- Quiromàntic (p. 62): persona que professa la quiromància, que consisteix en l'endevinació per la inspecció de la mà, especialment de les seves ratlles.
- Pedicur (p. 62): persona que practica la pedicura, és a dir, el tractament de les afeccions cutànies còrnies pròpies dels peus.
- Carei (p. 63): material de la closca de carei del qual es fan capsos, pintes, etc.
- Esotèric (p. 64): ocult, reservat només als iniciats.
- Sòrdid (p. 74): miserable, mesquí.
- Aclofar (p. 77): deixar-se anar fins a asseure's sobre les cames.
- Arabesc (p. 78): ornament de pintura o d'escultura format de plantes, fulles, etc., o fins i tot de figures humanes o d'animals reals o imaginaris, capritxosament entrellaçats.
- Cabriolé (p. 78): carruatge lleuger, tirat per un cavall, obert pel davant i proveït d'una capota plegable de cuir.
- Pasquí (p. 79): escrit anònim que s'afixa en un lloc públic, amb expressions satíriques contra un govern, un personatge, etc.
- Jade (p. 80): varietat de certs piroxens o de certs amfíbols que té aspecte fibrós i compacte, colors blanquinosos o verdosos i és susceptible de poliment.
- Malgirbat (p. 80): malforja, que porta roba que no li cau bé, mal feta, mal posada.
- Ònix (p. 81): roca calcària cristal·lina vinçada que procedeix de fonts termals.
- Escalfapanxes (p. 82): llar de foc petita practicada a la paret d'una habitació.

SOLUCIONARI

- Metzina (p. 86): substància que, introduïda en l'organisme animal, produeix la mort o un efecte morbós.
- Apotecari (p. 87): farmacèutic, persona que exerceix la farmàcia.
- Escatainar (p. 87): la gallina, fer el seu crit.
- Giny (p. 96): màquina, artefacte.

b) Locucions i frases fetes:

- En un tancar i obrir d'ulls (p. 64): en un moment, instantani.
- Fer morret (p. 69): fer un gest d'enuig amb els llavis.
- Fer safareig (p. 87): tafanejar.
- No saber-ne un borrall (p. 99): no saber res de res sobre alguna cosa.
- No tenir pit per fer una cosa (p. 108): no tenir valor per fer quelcom, ser un covard.

L'esfinx sense secret

a) Paraules o expressions:

- Tafillet (p. 118): cuir de cabrit molt prim, brunyit i llustrós.
- Mart gibelí (p. 119): mart que actualment viu en algunes regions de la part septentrional d'Àsia (*Martes zibellina*).
- Calessa (p. 119): carruatge de dues rodes obert per davant, per a dues persones.
- Astorament (p. 122): acció d'astorar o d'astorar-se, és a dir, de causar un gros espant (a algú).

b) Frase feta:

- Mirar de fit a fit (p. 123): mirar fixament.

El model milionari

a) Paraules:

- Cisellat (p. 129): treballat amb el cisell, una eina de metall llarga i plana amb tall a la vora extrema de la fulla, que serveix per treballar pedra, metall, fusta, os, etc., ordinàriament a cops de martell.
- Dandi (p. 131): home que vesteix amb gran elegància.
- Esfilagarsat (p. 131): desfilat per l'ús.
- Gaiato (p. 131): bastó que usen els pastors, encorbat en la seva part superior.
- Clivellat (p. 133): que té clivelles, fissures.

SOLUCIONARI

– Filantròpic (p. 136): propi d'una persona altruista, humanitària.

b) Frase feta:

– Treure suc d'alguna cosa (p. 131): treure profit de quelcom.

2. Resposta oberta.

3. – Plantejament: des de l'inici del conte fins que el protagonista visita l'estudi del seu amic pintor i coneix el model del quadre.

– Nus: Hughie, mogut pels seus bons sentiments, dóna una generosa almoina al vell captaire.

– Desenllaç: el baró recompensa el noi i pot així casar-se amb Laura.

4. Resposta oberta.

ACTIVITATS D'AMPLIACIÓ

El fantasma de Canterville

1. a) Comparació.

b) Personificació.

c) Comparació.

d) Dues personificacions.

e) Dues comparacions i una antítesi.

2. En les set milles que separen l'estació d'Ascot i el castell, la natura és acollidora: la tarda és perfecta, l'aire fa bona olor, el bosc és ple de vida i el narrador fa una relació dels diferents animals que l'habiten.

En canvi, en arribar a l'avinguda de Canterville Chase la natura es torna esquiva, el cel es cobreix de núvols, comença a ploure i l'única mostra de vida animal és un gran vol de gralles silencioses.

El crim de lord Arthur Savile

3. – «Després se li van formar unes gotes de suor al front grogós, com una rosada verinosa [...]» (p. 70)

SOLUCIONARI

- «[...] les grans piles de verdures semblaven masses de jade verd [...]» (p. 80)
- «[...] uns nens corrien d'ací d'allà com papallones [...]» (p. 80)
- «[...] l'aigua de la banyera de marbre lluïa com pedra de lluna.» (p. 81)
- «[...] ja que els sentits, com el foc, poden purificar tant com destruir.» (p. 81)
- «Sentia que casar-se amb ella, amb la maledicció del crim penjant sobre el seu cap, seria una traïció com la de Judes, pitjor pecat que cap dels que els Borgia haguessin mai somiat.» (p. 82)

4. a) Dues comparacions i una personificació.
b) Personificació.
c) Hipèrbaton, comparació i personificació.
d) Metàfora i imatge.

L'esfinx sense secret

5. Una comparació i una antítesi.
6. Resposta oberta.

El model milionari

7. Una antítesi.
8. Una imatge.

L'OPINIÓ DEL LECTOR O LA LECTORA

1. a) Resposta oberta.
b) Resposta oberta.

SOLUCIONARI

PROPOSTES LÚDIQUES

1.

S	F	H	F	K	M	G	Y	S	B	S	P
W	N	O	G	C	L	J	N	T	Ñ	H	L
E	Y	J	G	O	V	J	G	J	G	H	C
N	P	U	B	I	V	D	R	A	B	I	U
G	A	E	E	K	H	T	I	M	E	S	H
N	L	O	S	S	T	G	H	E	T	B	F
I	L	L	D	T	G	Y	H	S	J	Z	G
N	M	O	R	N	I	N	G	P	O	S	T
E	A	J	H	Y	R	V	M	H	H	X	N
V	L	K	G	C	G	J	G	T	C	I	J
E	L	L	L	M	E	L	L	H	E	R	Y

2. a) Guinea.
 b) Xíling.
 c) Penic.
 d) Lliura esterlina.